

І.М. Білай, В.І. Дарій, О.А. Рижов, Т.С. Райкова, І.В. Бушуєва, Т.П. Зарічна, В.О. Демченко,
М.В. Білоус, Н.В. Кандибей, Є.С. Пругло

Проведення передатестаційних циклів на факультеті післядипломної освіти Запорізького державного медичного університету

Запорізький державний медичний університет

Ключові слова:

передатестаційні цикли, факультет післядипломної освіти.

Ключевые слова:

предаттестационные циклы, факультет последипломного образования.

Key words: pre – attestation cycles, post – diploma education faculty.

В роботі показано проведення передатестаційних циклів на факультеті післядипломної освіти Запорізького державного медичного університету.

В работе показано проведение предаттестационных циклов на факультете последипломного образования Запорожского государственного медицинского университета.

Carrying out of pre-attestation cycles at the faculty of post-diploma education in Zaporozhye State Medical University has been shown in the work.

Передатестаційні цикли (ПАЦ) за фахом «Загальна фармація», «Організація і управління фармацією», «Аналітико-контрольна фармація» проводяться з метою визначення рівня теоретичної і практичної підготовки провізора відповідно вимог до характеристик другої, першої і вищої кваліфікаційної категорії. Метою передатестаційних циклів є також поглиблення професійних знань, умінь і навичок, ознайомлення з основними досягненнями в галузі фармації, надання допомоги в підготовці самостійної фармацевтичної роботи.

Для виконання робочої програми в процесі навчання проводяться такі види занять: лекції, практичні заняття, семінари. Також передбачена самостійна робота слухачів.

Тривалість курсів підвищення ділової кваліфікації провізорів (ПАЦ) – 156 годин (один місяць), зокрема:

Назва дисципліни	Всього годин	У тому числі		
		лекції	семінари	Лаб.-практичні заняття
Організація і економіка фармації	32	16	8	8
Технологія ліків	28	8	12	8
Фармацевтична хімія	24	6	12	6
Фармакогнозія	20	6	8	6
Фармакотерапія	28	16	6	6
Медична інформатика	24	8	-	16
Всього	156	60	46	50

Для виявлення рівня знань і навичок слухачів передбачені такі види контролю: оцінка базових знань, етапний контроль і завершальний іспит. Для завершального іспиту використовують комп'ютерну атестаційну програму «Елекс», затверджену МОЗ України.

Слухачам, які успішно склали іспити, видається свідоцтво встановленого зразка з рекомендацією про присвоєння відповідної кваліфікаційної категорії.

У середньому за один навчальний рік проводиться 10–12 циклів, які включають як передатестаційні цикли, так і тематичне удосконалення знань слухачів курсів на стаціонарному навчанні і на виїзних курсах.

Зокрема, за 2007–2008 навчальний рік було проведено 19 передатестаційних циклів і тематичного удосконалення (ТУ) кваліфікації провізорів і фармацевтів за спеціальностями: «Організація і управління фармацією», «Загальна фармація», «Фармацевт». З них 16 циклів – передатестаційні і 3 цикли – по тематичному удосконаленню.

З вищезгаданих циклів було проведено 5 циклів на базі Запорізького державного медичного університету, інші були виїзними до Сімферополя, Дніпропетровська, Кривого Рогу, Херсона, Миколаєва, Бердянська, Кіровограда. Всього 986 курсантів.

За поточний 2008/09 навчальний рік було проведено 3 ПАЦ у м. Запоріжжя і 7 виїзних в міста Севастополь, Сімферополь, Дніпропетровськ, Херсон, Миколаїв.

Аналізуючи перебування контингенту курсантів на циклах ПАЦ і ТУ за 2003–2009 рік (неповний рік) було проведено всього 48 ПАЦ, 20 ТУ, що у сумі складають 68 циклів (3849 провізорів-курсантів). Наголошуємо, що за 2007-2008 календарний рік кількість слухачів помітно зросла. Якщо 2003 року кількість курсантів була 598 (15,5% від загальної кількості за 5 років), потім спостерігалася тенденція до їх зниження (в 2004 році – 493 (12,8%), в 2005 році – 474 (12,3%), а в 2006 році – 416 курсантів (10,8%)), то в 2007 році спостерігався істотний приріст цього показника – 684 слухачів (17,7%), а за 2008 рік – 1184 провізори-курсанти (30,7%).

За 2003–2004 роки проведено 10 циклів, з них (7 ПАЦ і 3 ТУ в 2003 році, і 6 ПАЦ і ТУ в 2004 році). Потім спостерігалася тенденція до збільшення кількості циклів – в 2005 році 14 (по 7 ПАЦ і ТУ). У 2007 році проведено вже 17 циклів – 14 ПАЦ і 3 ТУ. За 2008 рік вже було проведено 19 циклів (16 ПАЦ і 3 ТУ).

Зрозуміло, що найбільша кількість слухачів

спостерігалася при проведенні курсів по Запорізькій області (всього 1749 курсантів). Найбільша кількість курсантів ПАЦ була в 2005–2006 календарних роках (278 і 280 відповідно). Потім поступово зменшилася і склала 204 у 2007 році. У 2008 році було проведено 4 ПАЦа, в яких взяли участь 253 слухачі.

При цьому кількість курсантів, що проходили навчання на курсах по тематичному удосконаленню в Запоріжжі, спочатку зменшилася – від 76 слухачів в 2005 році до 30 – в 2006 році, а потім різко зросла 2007 року до 84 курсантів.

На другому місці по кількості слухачів курси, проведені в Сімферополі (всього 637 курсантів). При аналізі передатестаційних курсів виявлена така ж тенденція, що і по Запоріжжю, але з меншою кількістю курсантів. Якщо в 2003 році ці цифри становили 30 і 59 курсантів за 2003 рік (відповідно ПАЦ і ТУ), то починаючи з 2004 року, коли кількість курсантів була 23 і 45 (відповідно ПАЦ і ТУ), спостерігалася тенденція до збільшення слухачів: в 2007 році їх вже було 42 і 59 (відповідно ПАЦ і ТУ), а у 2008 – 185 і 56 (відповідно ПАЦ і ТУ).

У інших містах найбільша активність спостерігалася в м. Кривий Ріг – всього 362 курсанти. Більше всього в 2003 році – 155. За 2004–2008 роки кількість слухачів була приблизно рівною (від 31 до 65 чоловік).

За 2003–2008 календарні роки географія курсів значно зросла. Курси проведено у Мелітополі (80 курсантів), Полтаві (34), Бердянську (46), Миколаєві (155), Кіровограді (48), Севастополі (20). Як бачимо, найбільша активність була у м. Миколаєві. Проте останніми роками знизилася активність у Кривому Розі, Мелітополі. В 2008 році курси проведено в Херсоні – 116 курсантів (2 ПАЦа) і Дніпропетровську – 4 ПАЦа (172 слухачів).

Отже, слід зазначити загалом позитивну динаміку збільшення кількості слухачів на ПАЦ і ТУ. Географія курсів стабільно розширюється. Важливим моментом у проведенні курсів удосконалення провізорів є лекції. Авторитет лектора значно зростає, якщо використовується мультимедійне устаткування. При проведенні курсів у Запорізькому державному медичному університеті цей чинник враховується. Особливо це важливо при проведенні дистанційних курсів. Лекції при цьому повинні бути інформаційними не тільки словесно, але й представляти мультимедійну презентацію, перш за все таблиці, схеми, графіки.

Слід сказати, що з травня 2008 року вперше в Запорізькому державному медичному університеті проведено дистанційні курси для АР Крим (м. Сімферополь). Прочитано лекції з клінічної фармації і інших основних дисциплін. Дистанційні курси стають вже звичним явищем і мають багато позитивних моментів.

Крім того, необхідно постійно удосконалювати лекційну інформацію, поповнюючи її останніми науковими даними. Не секрет, що провізорів-курсантів перш за все цікавлять питання клінічної фармації і УЕФ. Необхідно працювати над написанням навчальних і навчально-методичних посібників для провізорів-курсантів. Зумовлений цей факт об'єктивними причинами, як-от неможливістю отримання деяких наукових джерел, завантаженість працівників. Практичні і семінарські заняття повинні проходити на високому теоретичному і практичному рівні.

Негативним є те, що наших провідних фахівців і викладачів не залучають до написання, адаптації і коректування типового навчального плану і уніфікованої програми передатестаційних циклів за фахом «Загальна фармація», «Організація і управління фармацією», «Аналітико-контрольна фармація». Хотілося б мати єдиний навчальний план із зазначеною кількістю годин, відведених на вивчення основних дисциплін. Та й тематика лекцій, семінарів і практичних занять не зовсім коректна і не завжди збігається з нашою.

Як пропозиції щодо оптимізації курсів удосконалення провізорів-курсантів хотілося відзначити наступне:

- 1) Встановити облікову базу дистанційних курсів: кількість годин, яким чином проводити лекції, практичні й семінарські заняття, розробити робочі програми.
- 2) Переробити екзаменаційні тести за програмою «Елекс», які застаріли й потребують повного оновлення.
- 3) Розробити навчально-методичні і навчальні посібники зі всієї тематики курсів, проведених через циклову комісію з фармацевтичних дисциплін.
- 4) Збільшувати кількість слухачів передатестаційних і тематичних курсів за рахунок розширення географії міст.
- 5) Удосконалювати лекції і практичні заняття, використовуючи мультимедійну техніку.
- 6) Брати участь в оформленні уніфікованої програми передатестаційних циклів за фахом «Загальна фармація», «Організація і управління фармацією», «Аналітико-контрольна фармація».

Література

1. Банчук М.В. Безперервний професійний розвиток лікарів та провізорів та якість підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я / М.В. Банчук, О.П. Волосовець, І.І. Фещенко [та ін.] // Науково-методична конференція з міжнародною участю «Проблеми безперервного професійного розвитку лікарів і провізорів»: Збірник праць. – К., 2007. – С. 3-9.
2. Банчук М.В. Сучасний розвиток вищої медичної освіти й проблеми питання забезпечення якісної підготовки лікарів і провізорів / М.В. Банчук, О.П. Волосовець, І.І. Фещенко та ін. // Медична освіта. – 2007. – №2. – С.5-13.
3. Вдовиченко Ю.П. Дискусійні питання безперервного професійного розвитку / Ю.П. Вдовиченко, О.М. Вернер, Д.І. Головань // Проблеми безперервного професійного розвитку лікарів і провізорів: Мат. наук.-метод. конф. з міжнародною участю. – К., 2007. – С.27-29.
4. Вороненко Ю.В. Фактори реформування післядипломної освіти / Ю.В. Вороненко, О.П. Мінцер // Проблеми безперервного професійного розвитку лікарів і провізорів: Мат. наук.-метод. конф. з міжнародною участю. – К., 2007. – С.10-14.

5. *Зіменковський А.Б.* Клінічний провізор в системі охорони здоров'я / А.Б. Зіменковський, Л.Є. Зарума // Вісник фармакології і фармації. – 2007. – №6. – С.58-60.
6. *Ковальчук Л.Я.* Концептуальні підходи до інтегрального середовища оцінки знань у медичній освіті / Л.Я. Ковальчук, А.В. Марценюк, А.В. Семенець // Клин. информат. и телемед. – 2008. – Т.У, Вып. 5. – С.71-76.
7. *Поляченко Ю.В.* Медицинское образование в мире и Украине / Ю.В. Поляченко, В.Г. Передерий, А.П. Волосовец [и др]. – Х.: ИПП Контраст. – 2005. – 464с.
-

Відомості про авторів:

Білай І.М., д.м.н., професор, зав. каф. клінічної фармації, фармакоterapiї і УЕФ ФПО ЗДМУ.

Дарій В.І., д.м.н., професор каф. неврології, психіатрії, наркології та медпсихології, декан факультету післядипломної освіти ЗДМУ.

Рижов О.А., к.фарм.н., доцент каф. медичної інформатики ЗДМУ.

Райкова Т.С., к.фарм.н., доцент каф. клінічної фармації, фармакоterapiї і УЕФ ФПО ЗДМУ.

Бушуєва І.В., к.фарм.н., доцент каф. клінічної фармації, фармакоterapiї і УЕФ ФПО ЗДМУ.

Зарічна Т.П., к.фарм.н., старший викладач каф. клінічної фармації, фармакоterapiї і УЕФ ФПО ЗДМУ.

Демченко В.О., к.фарм.н., асистент каф. клінічної фармації, фармакоterapiї і УЕФ ФПО ЗДМУ.

Білоус М.В., асистент каф. клінічної фармації, фармакоterapiї і УЕФ ФПО ЗДМУ.

Кандибей Н.В., к.фарм.н., асистент каф. клінічної фармації, фармакоterapiї і УЕФ ФПО ЗДМУ.

Пругло С.С., старший лаборант каф. клінічної фармації, фармакоterapiї і УЕФ ФПО ЗДМУ.

Адреса для листування:

Білай Іван Михайлович, 69121, м. Запоріжжя, вул. Товариська, буд. 41, кв. 37. Тел.: (096) 795-98-28
